

Prof. dr. JOSIP TURČINOVIĆ

UDK 21-05 Turčinović, J.

Dr. Josip Turčinović, svećenik, profesor na Visokoj bogoslovnoj školi u Pazinu, odgajatelj u sjemeništu u Pazinu, profesor na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu i pročelnik katedre za istočno bogoslovlje (ekumensku teologiju) na istom fakultetu, direktor izdavačke kuće "Kršćanska sadašnjost", "veliki inicijator" (T. Šagi-Bunić), jedan od najvećih sinova Istre, jedan od najvećih suvremenih djelatnika vjerske i crkvene kulture u Hrvatskoj, veliki karizmatik, dobročinitelj velikog broja ljudi, čovjek europske kulture i formata, dobročinitelj kršćanskih i drugih naroda istočnog dijela Europe, čovjek-div koji je svojim djelom i primjerom za sobom povlačio mnoge stvaratelje, rođen je 30. rujna 1933. god. u Sv. Petru u Šumi, a preminuo 3. listopada 1990. kod Sestara Sv. Križa u Zagrebu.

Dr. Josip Turčinović školovao se u rodnome mjestu, zatim u sjemeništima u Kopru i Pazinu, teologiju je studirao u Zagrebu, licencijat je položio 1960., a za svećenika je zaređen 22. lipnja 1958. Istodobno studira slavistiku i komparativnu povijest književnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu gdje 1962. stječe naslov profesora filologije. Dvije godine najprije predaje na Visokoj bogoslovnoj školi u Pazinu, a god. 1964. postaje asistent pri katedri istočnog bogoslovlja na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, gdje 1966. god. doktorira. Doktorirao je tezom "Misionar Podunavlja Bugarin Krsto Pejkic (1665.-1731.). Njegovo doba i njegove rasprave o islamu i pravoslavlju". *Analecta Croatica Christiana* 5. *Kršćanska sadašnjost*, Zagreb, 1973. Prilog povijesti teološke kontroverzije u prvoj polovici XVIII. stoljeća. God. 1970. habilitirao se studijom "Teologija Antuna Vramca 1538.-1587.". postavši docent i pročelnik katedre ekumenske teologije koju je vodio do smrti. Također je predavao staroslavenski jezik i književnost te nauk o otajstvu Trojedinoga Boga (*De Deo Uno et Trino*). God. 1968. fakultetsko ga vijeće imenuje predstojnikom Instituta za teološku kulturu laika, sa zadatkom da taj Institut osnuje i podigne, što je on i učinio, i taj Institut djeluje i danas. Turčinović pomaže osnivanju isotimenih instituta na Rijeci i u Splitu. Kroz te je institute prošao veliki broj danas veoma značajnih svjetovnjaka, posebice djelatnika u znanosti i kulturi. Kroz

više godina Turčinović obavlja dužnost tajnika pastoralno-teoloških tjedana što ih upriličuje Katolički bogoslovni fakultet, sudjeluje u "Bogoslovskoj smotri", predvodi različite ekumenske delegacije Katoličkog bogoslovnog fakulteta (Ljubljana, Beograd) te sudjeluje na brojnim međunarodnim i svjetskim susretima i kongresima (Chevetogne, Niederaltaich, Rim, Luzern, Metz).

Sin Hrvatske Istre, adoptivni Zagrepčanin, univerzalni Hrvat, bez uskogrudnosti i regionalnih granica, uveo je Istru u Hrvatsku, a Hrvatsku u Europu. Nastavio je, naime, djelo dvojice velikih Istrana, biskupa Jurja Dobrile (i Turčinović i Dobrila su apostoli knjige) i svećenika Bože Milanovića, čijom je zaslugom Istra pripojena Hrvatskoj. Kad je za promet bio otvoren tunel kroz Učku, koji je njegovu Istru spojio sa Zagrebom i Hrvatskom, Turčinović ga je od oduševljenja propješačio. Istra je stigla u Hrvatsku, Hrvatska u Europu - istočnu i zapadnu - u "katoličku", dakle "sveopću" orbitu, kako bi se saznalo za Hrvate, za njihovu vjeru i kulturu, da su naime i Hrvati dio kulture, duha, misli i baštine velike zajednice naroda Europe i svijeta. Izrastao iz baštine istarskih glagoljaša, postao je "popom stoljeća" (B. Fučić). Živio je od vjere u Boga i svoj narod, sve je strukture poštovao, a zaobilazio je one i uklanjao se onim strukturama koje mu nisu bile previše sklone, već prema tome koliko su mu te strukture smetale u ostvarivanju njegova proročkog dara i karizme. Svakom je čovjeku bio prijatelj, ali prijatelj velikih zahtjeva, sa svakim je čovjekom mogao surađivati, ali je kao suradnik bio težak i nepredvidiv. Veoma se dobro snalazio u jednom za Crkvu i narod presudnom povijesnom razdoblju. I nije čekao "bolja vremena". Zacijelo bi se veoma dobro bio snašao i u novonastalim prilikama, koje je zapravo cjelokupnim svojim djelom pripremao. Imao je već konkretne planove, ali je umro zajedno s onim razdobljem, kojemu je on, što se crkvene i znanstvene kulture tiče, udario pečat svoje osobnosti. Pa kao što to doba, teško za sve i po svemu, ne može prijeći u zaborav i biti izbrisano, tako ne može biti izbrisan ni njegov lik, a niti onaj pečat što ga je Turčinović tom dobu udario.

Iz ekumenskog duha i ekumenske misli, koju je kao profesor istočnog bogoslovlja predavao generacijama studenata, proizašla je sva izdavačka djelatnost što ju je Turčinović preko "Kršćanske sadašnjosti" pokrenuo i ostvario, po kojoj će on ostati u povijesti hrvatskog naroda i po kojoj je uspostavio ekumenski dijalog s drugim narodima i pojedincima. Njegova "Kršćanska sadašnjost", njegova izdavačka djelatnost, njegove knjige "trajnije od mjedi" njegov su spomenik. U tako malo vremena objavio je toliko toga da se to može protumačiti samo čudom karizme, nadljudskom energijom, zaljubljenosti u Boga i čovjeka, za kojega je sve poduzimao.

Velik dio života i rada uložio je u "Kršćansku sadašnjost" - Centar za koncilsku istraživanja, dokumentaciju i informacije. Taj Turčinovićev pothvat bio je nadah-

nut prije svega Drugim vatikanskim saborom, pa on aktivno sudjeluje kao prevoditelj većih saborskih dokumenata, svih novih liturgijskih knjiga poslije zaključenja Sabora, uređuje časopise "Poslušni Duhu", "Svesci", "Volumina theologica" itd.

Centar "Kršćanska sadašnjost" utemeljio je zagrebački nadbiskup kardinal Franjo Šeper, pa taj centar crkveno-pravno počinje djelovati god. 1968. Valja reći da je "Kršćanska sadašnjost" u to vrijeme bila najveća izdavačka kuća u komunističkom svijetu koja je razgranala najveću katoličku izdavačku djelatnost u zemljama pod komunističkom vlašću i jedna od najutjecajnijih u Europi. A sve je na neki način započelo "Svescima Kršćanske sadašnjosti" (1. broj - siječanj 1967.). Od tada je Turčinović direktor te ustanove, animator svih pothvata, urednik časopisa, bibliotekar i kreator cjelokupne osobito izdavačke djelatnosti. U daljem razvoju nastaje Teološko društvo "Kršćanska sadašnjost" sa svojim razgranatim djelovanjem. Turčinović je također tajnik toga društva. Valja također primijetiti da je Društvo u Crkvi bilo zabranjivano i osporavano, ali je konačno bilo ozakonjeno novim Zakonom crkvenog prava, što je dr. Josipu Turčinoviću olakšalo posljednju godinu života. Od monumentalnih izdanja "Kršćanske sadašnjosti" treba spomenuti "Rimski misal", "Časoslov naroda Božjega" i "Evangelistar". Od monumentalnih izdanja ne može se odvojiti niti "Biblija", koja je izišla na desetak jezika (10 izdanja). "Biblija" izdavačke kuće "Stvarnost" postaje "Biblija" "Kršćanske sadašnjosti". Ova- mo valja pribrojiti i "Ilustriranu Bibliju mladih" koja se kao i "velika" Biblija tiska na hrvatskom, poljskom, češkom, slovačkom, ukrajinskom, rusinskom, slovenskom, srpskom, makedonskom, albanskom i mađarskom jeziku. Tako tiskana, "Biblija" se otprema u zemlje istočne Europe. Nisu li plodovi toga djela upravo sada na vidjelu? Nije li i Turčinovićeva "Biblija" ugradila kamičke u duhovnu sliku ljudi koji danas vrše preobrazbu svakog područja ljudskog života u krajevima istočne Europe?

Dr. Josip Turčinović znao je izabrati vrijedna djela, najpogodnija za hrvatski trenutak. To su bila vrijedna djela drugih pisaca iz domovine i inozemstva, a svoja djela, ona napisana i ona nenapisana ali namjeravana, ostavio je za budućnost, a mjesto te budućnosti dočekao je vječnost. Turčinovićevi pothvati prožimaju svu povijest koncilskih i pokoncilskih gibanja u nas. On je znao ostvariti najširu suradnju i osobne kontakte s brojnim domaćim i inozemnim izdavačima, a planirao je više značajnih suizdanja. Imao je izoštren osjećaj za povijest spasenja i čovjekovu suodgovornost za svijet. U tom smislu valja nam ovdje spomenuti i dogovor između predstavnika Razreda za društvene znanosti JAZU, blagopokojnoga prof. Duje Rendića Miočevića i prof. Hodmira Sirotkovića s jedne te dr. Josipa Turčinovića odnosno "Kršćanske sadašnjosti" s druge strane o potrebi istraživanja i publici-

ranja povijesnih spomenika Vatikanskog tajnog arhiva značajnih za hrvatsku povijest, za koji je pothvat dr. Turčinović u ime svoje izdavačke kuće odmah doznačio početna devizna sredstva. Dr. Turčinović sudjeluje i u oblikovanju naših crkvenih novina sudjelujući u uredništvu "Glasa koncila", gdje se i rodila zamisao o "Kršćanskoj sadašnjosti" i obiteljskoj reviji "Kana". Turčinović je osnovao i informativnu agenciju "Aktualnosti Kršćanske sadašnjosti" (AKSA), a stvorio je i organizirao televizijski studij "Kršćanske sadašnjosti".

Dugačak je popis knjiga što ih je "Kršćanska sadašnjost" pod vodstvom dr. Josipa Turčinovića objelodanila. Nemoguće ih je ovdje sve pobrojiti. Stoga radije naznačimo bitne značajke cjelokupnog djela dr. Turčinovića. A osnovna među njima je promidžba i potvrda ideja Drugog vatikanskog sabora, što je iziskivalo nemalu hrabrost u onim političkim i ideološkim sklopovima a često i proturječnostima. Druga je značajka Turčinovićeve rada izdavaštvo, i to crkvenih dokumenata, "Biblije", časopisa, "Svezaka", različitih povijesnih izdanja itd. Zatim Turčinovićev istančan osjećaj za nova sredstva komuniciranja među ljudima, odnosno navješćivanje različitih duhovnih i kulturnih poruka preko audiovizuelnih sredstava. Ne na posljednjem mjestu nalaze se tribine i TV emisije u kojima je sudjelovao. Valja istaknuti i ono o čemu se premalo govori, a to je njegova pomoć postdiplomskom studiju za sociologiju religije i općenito Interuniverzitetskom studiju u Dubrovniku. Značajno mjesto zauzima suradnja s izdavačkom kućom "Stvarnost" i suizdanja s "Kršćanskom sadašnjošću" u biblioteci "Religija i društvo". A osnovni cilj svih Turčinovićevih djelatnosti jest afirmacija hrvatskog naroda i njegove kulture, u čemu je dr. Josip Turčinović učinio najviše, barem u posljednje vrijeme. Tomu je mnogo doprinijela njegova prisutnost i uloga na sajmovima knjiga u Frankfurtu (nekoć i u Beogradu), kao i prodor "Biblije" sve do Moskve. Ne treba zaboraviti njegov rada na ekumenizmu, zatim kulturni projekt o Istri, itd. Od svega toga dosta je načinjeno, no mnogo toga nastaviti će njegovi suradnici.

Zaključimo epitaform dr. Josipu Turčinoviću što ga je sročio njegov profesor T. Šagi Bunić:

"Ta uporna hrvatska svijeća
na oba je gorjela kraja
da rastjera mrakove naše blistom Kristova sjaja.
Istrošio sav se vosak...
al' osta blistavi duh
O, ljudi hrvatske zemlje, u larmi ne gubimo sluh!"

Josip Barbarić